

Koester de kwetsbaarheid in je professionaliteit

GEERT KELCHTERMANS

Leraarschap en kwetsbaarheid: ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Leraar zijn is immers meer dan het doelgericht proberen realiseren van wenselijke leerresultaten of ontwikkeling. Het is ook weten dat je heel wat zaken met invloed op je functioneren, niet kan controleren. Ze overkomen je, je treft ze aan, ze beïnvloeden je praktijk. Die kwetsbaarheid is dus geen persoonlijkheidskenmerk en al helemaal geen tekort of fout, maar een kenmerk van het beroep en dus ook van je professionaliteit.

Ten eerste hebben een hele reeks werkcondities een grote invloed op wat er mogelijk is in de klas- en schoolpraktijk. Als leraar heb je ze niet in de hand. Je kiest bijvoorbeeld niet wie er in je klas zit, maar wie er zit maakt een groot verschil. Precies hetzelfde geldt voor de ouders, je collega's, de directeur, het schoolgebouw, de sociaaleconomische achtergrond van de leerlingen, ...

In de tweede plaats is het onmogelijk om als leraar echt je doelmatigheid te bewijzen. In welke mate zijn de leerresultaten of het versterkte zelfvertrouwen of welbevinden van je leerlingen wel jouw werk? Ik zeg niet dat leraren geen effect hebben op de leerlingen en evenmin dat we daar niet naar zouden moeten streven. Maar bewijzen of zeker weten kunnen we het niet.

De laatste bron van kwetsbaarheid is misschien wel de meest fundamentele: er is geen onbetwistbare basis om je handelen op te baseren. Je moet tientallen keren per dag situaties beoordelen en inschatten en vervolgens handelen. Je gebruikt daarbij je expertise, je

engagement, intuïtie ... maar je kan nooit zeker zijn dat je de juiste beslissing neemt. 'Juist handelen' tegenover kinderen – mensen – is niet louter technisch maar ook altijd waardengebonden. Je oordeel kan en zal in vraag gesteld worden en er is geen sluitend argument om je op te beroepen ...

Er zijn twee manieren om professioneel met die kwetsbaarheid om te gaan. De eerste is het aanvaarden van de kwetsbaarheid. Beseffen dat de beslissingen die je neemt altijd moreel en betwistbaar zijn, dat jouw aandeel in de resultaten van de leerling nooit sluitend bewijsbaar is en dus zo goed mogelijk je oordelen en keuzes uitleggen en verantwoorden. Aanvaarden dat je op een bepaald moment, op een bepaalde plaats te maken krijgt met welbepaalde mensen, regels en omstandigheden die je niet helemaal gekozen hebt, noch helemaal kan beïnvloeden, maar toch de ruimte blijven zoeken om je bijdrage zo goed mogelijk te leveren.

De tweede houding tegenover kwetsbaarheid is om ze net positief te koesteren. Net omdat je niet alles onder controle hebt, net omdat mensen en plaatsen onvermijdelijk uniek en onvoorspelbaar zijn, kan er altijd meer gebeuren dan wat je zelf gepland of bedoeld had. Dat is goed nieuws. Iets dat je kan blijven verrassen, uitdagen en motiveren. En dat toch toelaat dat jij als leraar een verschil maakt in het leven van de kinderen.

Uit de voordracht van professor Geert Kelchtermans tijdens de inspiratiesessies van het COV (18 november en 9 december 2017). In een volgende Basis vind je een verslag.